

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

ILLÜSTRERAD TIDNING

HÖRAN

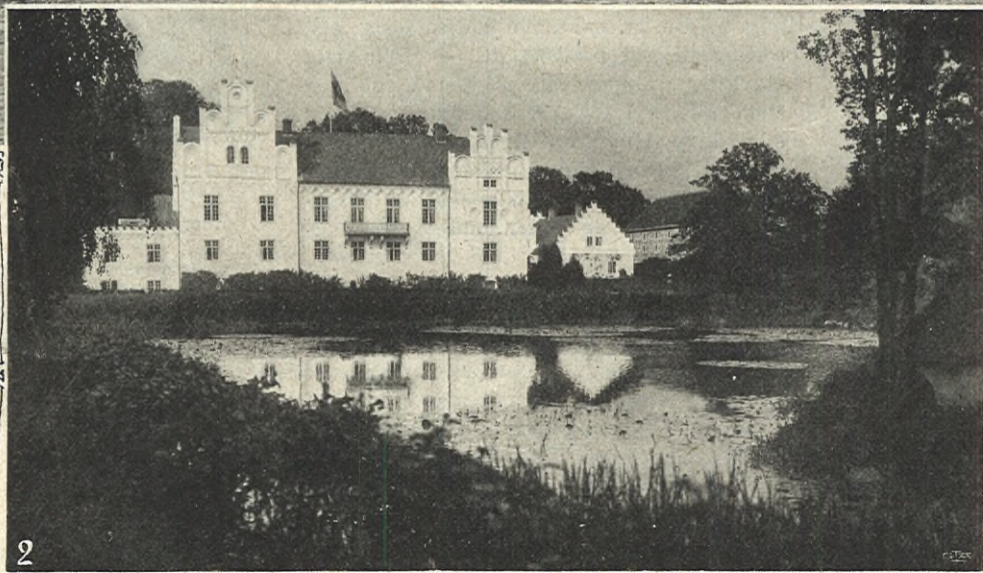
GRUNDLAGD AF FRITHIOF HELLBERG

FÖR KVINNAN OCH HEMMET

HUFVUDREDAKTÖR OCH ANSV. UTGIFVARE: JOHAN NORDLING.

WACHTMEISTERSKA SLÄKT-

MÖTET Å WANÅS.

WANÅS, ett af de vackraste af de många ståtliga skånska adelslotten, var för några dagar sedan mötesplatsen för ett antal medlemmar af den Wachtmeisterska grefvesläkten. De ordinarie släktmötena, som hållas hvar femte år, ha hittills alltid ägt rum i hufvudstaden. Ett undantag gjordes nu för första

gången från denna regel, då grefve Carl Wachtmeister, herre till det nyrestaurerade Vanås, ryktbart för sin storartade tafvelsamling, inbjöd hela släkten till sitt hem. Bland de vid hufvudportalen samlade släktmedlemmarna märkas bl. a. f. ministern, universitetskansleren grefve Fredrik Wachtmeister till Tista.

Å GRUPPBILDEN SYNAS FÖLJANDE MEDLEMMAR AF SLÄKTEN WACHTMEISTER:

1. Godsägaren grefve Claes Wachtmeister, Axelvold. 2. Grefve Otto Wachtmeister, Vanås. 3. Kammarherren grefve Gustaf Wachtmeister, Torup. 4. Fröken Elisabeth Wachtmeister, Vanås. 5. grefvinnan Ebba Wachtmeister f. Ramel, Vanås. 6. Grefvinnan Ester Wachtmeister f. Carleson. 7. Grefvinnan Amelie Wachtmeister, f. v. Knorrning. 8. Grefvinnan Anna Trolle-Wachtmeister, f. Rosenblad. 9. Grefvinnan Sigrid Posse, f. Wachtmeister. 10. Kammarherren grefve Axel Wilhelm Wachtmeister, Kulla Gunnarstorp. 11. Disponenten grefve Henning Wachtmeister, Strömsbergs bruk. 12. Överstekammarjunkaren grefve Hans Trolle-Wachtmeister. 13. Fröken Elisabeth Wachtmeister, Knutstorp. 14. Generaldirektören grefve Hans Hansson Wachtmeister. 15. Grefvinnan Brita Wachtmeister, f. Barnekow. 16. Grefvinnan Harriet Wachtmeister. 17. Kaptenen vid generalstaben grefve Carl Wachtmeister. 18. Godsägaren grefve Hugo Wachtmeister. 19. Landshöfdingen grefve Axel Wachtmeister. 20. Godsägaren grefve Gösta Wachtmeister, Knutstorp. 21. F. d. landshöfdingen, grefve Gotthard Wachtmeister. 22. Kammarherren grefve Carl Wachtmeister, Vanås. 23. Fröken Ebba Wachtmeister, Vanås. 24. Universitetskansleren grefve Fredrik Wachtmeister. 2. Det nyrestaurerade Vanås slott. Rylander, Kristianstad, foto.

SANNINGSSÖKAREN

En pariser-skiss af Marika Cederström.

LUXEMBOURGPARKEN I PARIS.

PARISREGNET FÖLL trist och tätt. Det var Huysmans begrafningsdag, den 15 maj. Knappt ett evenemang, ingenting för "tout Paris" att rusa till, på sin höjd en ledsam sista skyldighet att uppfylla för något hundratal af litteraturens män.

Jag var i kyrkan, en grå och tråkig modern kyrka, där dagern föll utan något af de gamla målade fönstrens mystik, som skalden älskade. Klockan var tio på morgonen. Fram till katedralen, som väntade i svart kläde och silfverornament, omgifven af vaxljus med tunna gula lågor, bar man den smala ekkistan, liten som om en sextonåring skulle hvilat i den... Ett par män i svarta frackar kommo fram och grupperade stora pompösa kransar kring katedralen, vände banden från författarföreningar och tidningar utåt. Så började själamässan med sin klagande sång, sin rökelse och sina knäfall, liknöjdt följd af publiken, som till hälften fyllde kyrkan.

Det var inte långt ut till Montparnasse-kyrkogården och de flesta gingo också med dit. Där voro ungdomsbekanta, kamrater till den döde, knappast några släktingar, ett följe, som på det hela tycktes ha mycket litet med honom att göra. Han dog ensam efter år af isolering sedan sin ryktbara "omvändelse" till katolicismen, och han var längesedan död för de litteraturens kartlagda domäner, där man genom att hålla sig framme upprätthåller sin berömmelse. De, som numera flitigast läste honom, sökte mindre den konstnär, han alltid förblef, än den blinde katolik de ville få honom till. Om hans egen syn på det ena eller andra vet man ingenting. Han var endast en man, som sökte sin rätta väg, så godt han kunde.

Vid grafven hölls intet tal. Det enda, som hördes, voro de rituella orden, och så följde defilén af de närvarande, som i tur och ordning stänkte litet vigvatten ned på kistan. Jag såg dessa ansikten, François Coppées käring-ansikte, Jean Richepins faunmask, bröderna Marguerittes borgerliga fysionomier, och de andra, alla orubbliga, artiga inför döden, döljande tankar, som ingenting hade med den att göra.

Plötsligt drogs min uppmärksamhet till en rolig figur, som blygsamt höll sig åt sidan och med intensiv, betänksam uppmärksamhet följde händelserna på kyrkogården. Det var en helt liten äldre karl, brun som en rostad kaffeböna, med långt, tunnt och urrikt svart hår, uppfäst i nacken medels en fruntimmershårnål, hvilket gaf hans utseende något på samma gång groteskt och ödmjukt. Han var också helt tarfligt klädd i en noga knäppt, sliten ytterrock, och han bar en packe smutsiga papper och böcker tryckt intill sig under armen.

Genom hvilken volt i mina idéassociationer kom han mig att tänka på fattiga och tåliga parias vid heliga floders stränder?

Defilén fortfor emellertid framför grafven och vi blefvo allt färre omkring den, snart endast ett dussin under våra paraplyer. En man gick fram och gaf sin adress till dödgrävarne. Ni kan söka mig på byrån, sade han affärsmässigt och aflägsnade sig brådsnande. — Den sista vigvattensdroppen föll på kistan och den sista gästen i följet var borta... Kring den döde Huysman funnos nu icke fler än jag själf och min följeslagerska, kyrkogårdsarbetarne, ett händelsevis passerande par och den egendomlige lille gubben.

Man hörde arbetarnes röster, medan de ordnade och cementade igen grafven om den lilla gula kistan, och regnets milda plask mot löfverket omkring... Nu är det slut, sade de och samlade ihop kransarna öfver sitt verk, innan de aflägsnade sig.

Då böjde den lille brune mannen sig ned och plockade med en varsam gest en blomma ur en bukett. Så gick också han, långsamt och alltid med samma uttryck af inåtvänd uppmärksamhet, läsande på grafstenarna.

Vår nyfikenhet var väckt gentemot den sällsamma begrafningsgästen, och vi följde honom, genskötö honom och togo till förevändning för tilltal första bästa ryktbara graf, som vi förmodade skulle finnas här.

DEN NORDISKA artist- och författarekoloni, hvilken under sist-förflutna vinter slagit läger i Paris, har bland sina medlemmar äfven räknat friherrinnan Marika Cederström, som jämte Henning Berger och Anders Österling utgjort en del af koloniens yngre element. Nu har den franska sommaren drifvit dem bort från världsstaden, och friherrinnan Cederström har slagit sig ned i Cancale på kusten of Bretagne, hvarifrån hon sändt oss nedanstående skiss. Den spirituella författarinnan är där ifrigt sysselsatt att lägga sista handen vid en ny roman, som skall utkomma till hösten. I den lilla parisiska stämningsskiss, som Idun i dag har nöjet publicera, skildras diktarren Huysmans begrafning. Men därjämte lämnar skissen en inblick i den värld, hvari världsstadens många underliga existenser lefva — dessa vildfåglar från alla jordens länder, förkomna varelser eller brustna genier, hvilka för ett ögonblick skymta i boulevardvimmel.

FRIHERRINNAN MARIKA CEDERSTRÖM.
Efter en amatörfotografi, tagen i Bretagne, juni 1907.

När ni härnäst köper skodon begär då att få se

Victoria
kängan

Profva den och öfvertyga Eder att den gör skäl för namnet

"Damernas favorit".

VICTORIA-kängor säljas i finare skoaffärer öfverallt — i alla moderna färger och skinnsorter, till populära priser.

Prenumerera oför-töfvadt på

BARNGARDEROBEN

alla mödrars ovärderliga skatt och hjalpreda.

Han vände mot oss sitt tunna, skrumpna ansikte, litet mongoliskt syntes det nu, finskt eller lappskt lika gärna som orientaliskt, och svarade oss med en viss värdig artighet:

— Nej, sade han, inte här. Men Baudelaires graf är här strax intill.

— Vill ni visa oss den?

Då började han tiggande gå framför oss.

På detta sätt inleddes bekantskapen, och medan vi tillsammans lämnade kyrkogården och drefvo genom gatorna, öppnade han sig och berättade oss småningom litet om sig själf.

Först namnet: Gualtero Kyes. Jag har aldrig hört något namn, som genast ljudit mer främmande för mina öron, isynnerhet med hans eget gutturala uttal. Han var också en långväga främling, född i engelska Indien och af blandade raser; men världen rundt hade han varit — hans hand beskref en knapp, cirkulär rörelse, som för att markera att ingenting mer funnes att se.

Hans röst var lågmält och försynt och han talade utan att se på oss och på enstöringars vis, utan att bekymra sig om åskådligheten.

— Jag söker sanningen, sade han. Allt ifrån min ungdom har det varit min enda tanke. För den har jag varit öfverallt. Men ju mer man ser af världen, dess mer lär man att allt är skenbart, falskt, baserat på fiktiva värden. Pengar isynnerhet. Jag har haft vänner och fått lof att gå ifrån dem. Ack ja, jag har rest. Stockholm, säger ni! Också där har jag varit och i Uppsala, där jag har sett den gamla silfverbibeln. Men det är öfverallt det samma, falskhet och lögn.

Där var den fasta idé, till hvilken hans tankar knöto sig. Men närmare förklaringar lämnade han icke ifrån sig. Hans små svarta ögon brunno bekymrade i det rostbruna, fårade ansiktet, spejade framför sig utan rast eller hjälp, uppmärksamma och frånvarande... Människorna, sade han vidare, hur många af dem ha väl trängtat till detta enda? Ett ringa fåtal, förlorade i hopen och utan gehör. Endast dessa kan man vörda. Därför var jag här i dag, sade han; därför gömde jag en blomma från Huysmans graf.

— Tror ni man finner sanningen i religionen?

— Baudelaire var icke religiös, sade han; icke heller Edgar Poe, icke Byron.

Och nu löste han snöret, som band samman papperspacken han bar, och började ifrigt bläddra i den, elektriserad af namnen han uttalat. Det var häften af Childe Harold i någon billighetsupplaga och en hektograferad afskrift af Poes Korpen på engelska. Några lösa broschyrer också, flygande papper med siffror och anteckningar. Och på titelbladet till en tummad roman läste vi följande tillägnan:

Till den irrande drömmaren, Gualtero Kyes, från en stillasittande drömmare — och där stod ett af den franska litteraturens mera bekanta namn.

— Är han en vän till er? frågade vi.

— Jag ser honom ibland, svarade sannings-sökaren utan att uppehålla sig vidare därvid.

— Men förlåt mig, frågade jag nu, hur har ni egentligen kommit att göra alla dessa resor ni talar om? Hur kom ni öfver till Europa?

— Med en båt, svarade han enkelt. Resa? Hur man reser? Det vet ni väl.

— Det kostar så mycket pengar, menade vi, förlägna att nödgas insistera på denna ogrannliga punkt.

— Nej, sade han obesväradt, är man utan pengar, skicka konsulerna hem en. Jag har gått omkring och sålt små leksaker, askkoppar, vykort. Man går in på kaféer och bjuder ut. Men de sista åren har jag stannat i Paris.

— Ni är mycket ensam. Har ni aldrig varit gift? Han svarade:

— Den ensamme har ingen farlig fiende.

Vi hade nu kommit ner mot Luxembourg-parken med dess djupa och fuktiga grönska, dess utseende af féträdgård innanför järngallren. Han drog oss med sig in där, ehuru tiden var inne för oss att skiljas från honom. Längs en af gångarna gick han sakta framför oss, liten, kutig och fattig, med sin ödmjuka och obetydliga hårsnott i nacken, en sällsam figur, ett original utan sinne för det originella, troligen en smula rubbad, ett slags lefnadsfilosof likvisst, med ett stänk af poesi öfver sig för oss, som oförmodadt hittat honom vid skaldens graf.

Han vände sig till oss och sade:

— Jag brukar inte ofta vara så här meddelsam. Men ni talade till mig på en helig plats och därför svarade jag.

Vi tackade honom då och frågade, om vi icke kunde få träffa honom någon annan dag och om han skulle vilja ge oss sin adress. Men detta satte honom plötsligt i stor förlägenhet och han föreslog att vi i stället genast skulle bestämma någon dag för möte.

— Man kan skriva till mig poste restante, sade han tvekande... men nej, det är också osäkert... jag vet inte... Och han tryckte nervöst intill sig sin gamla bokpacke, väl hela hans egendom, hem och möblemang.

— Jag kan möta er nästa onsdag, sade han till slut, och han tillade med ett hastigt småleende, som icke dolde någon förlägenhet:

— Jag har litet pengar då också och kan få se er på något kafé.

Jag träffade emellertid icke mer den irrande drömmaren.

Omständigheter gjorde, att jag på den aftalade dagen icke infann mig till mötet. Det gjorde mig ondt, att jag möjligen blef vållande till en liten desillusion för sökaren af sanning, men själf kände jag ingen saknad. Jag ser honom aflägsna sig under Luxembourgträdgårdens blommande kastanjetrån och förstvinna i vimlet, ur hvilket han för några stunder dök upp, överkligare än många af mina fantasier. Ett återseende skulle endast gjort honom alltför tydlig, samlad och förminskad.

Det gick en tid.

En afton samma vår kom jag ensam gående hemåt från ett sällskap. Jag gick fort uppför boulevard S:t Michel, då en liten folksamling kring en bänk ådrog sig min uppmärksamhet.

På bänken satt eller halflåg en liten gubbe

KÖP Svart Siden.

Begär profver franko af våra garanteradt solida sidentyger från 90 öre till kr. 13 pr mtr.

Specialité: Sista nyheter af brud-, sällskaps- och promenadoiletter, äfven i kulört och hvitt.

Sändes tull- och portofritt direkt till privata.

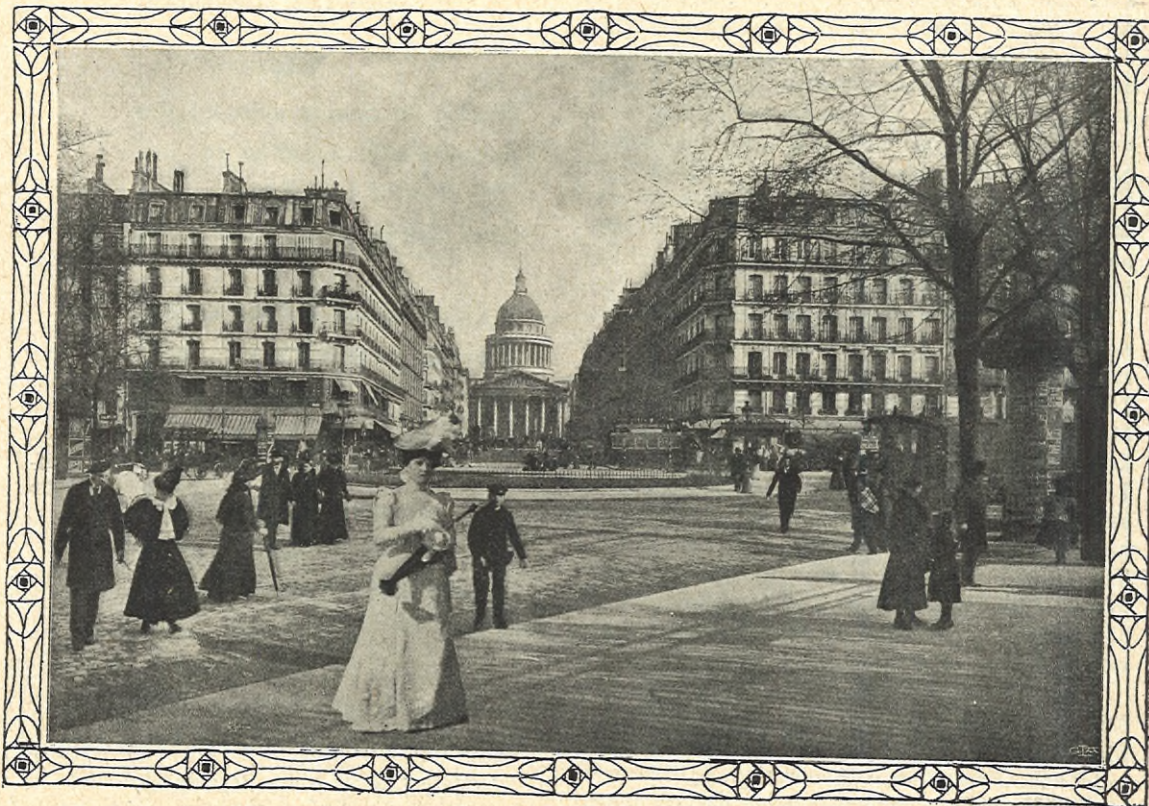
Schweizer & Co, Luzern S 6, (Schweiz).

Sidentygs-Export. — Kungl. Hoflev.

i en noga igenknäppt sliten ytterrock. Intill honom trängdes några studenter, gatpojkar, ett par gummor, några unga kvinnor. De talade till honom utan att få svar. En af de unga männen lyfte upp honom, synade honom, kände på hans puls och sade kärft: *Han dör af hunger!*... Man fick honom då på fötterna, man stödde honom, ledde honom bort mot en liten restaurang som låg upplyst i närheten. Händer sträcktes emot honom med silfverpengar, man stoppade hans fickor fulla under medlidssamma utrop, medan äntligen hans stumhet löste sig i förtvillade hysteriska snyftningar...

Om jag nu lagade en romantisk novell af detta, skulle jag säga er att jag i den utsvaltna existensen från Quartier Latingatan känt igen Gualtero Kyes! Så var det emellertid icke, och detta är ingen novell, endast bilder, sådana jag sett dem, från världsstaden, ugnen som slukar och förtär så otroligt mycket bränsle, öden från alla jordens håll.

Nej, jag såg icke mer Gualtero Kyes och vet inte hvad som blef af honom. Det hör alltså icke till denna historia. För mig var han en liten gubbe med en packe litterära papper under armen, en bekymrad och brännande själ under en obetydlig och litet löjlig yta. Hans hem var i parkerna och på kyrkogårdarna, under broarnas arkader, kanske periodvis i någon skrubb på ett utkantshotell. Vi glömma lätt att han en gång var ung och började sin ideala vandring mycket långt härför. Men en dag kommer han att sjunka samman och allt är slut — utan att han funnit ändamålet med sin rastlösa lefnad.

BOULEVARD ST. MICHEL I PARIS.

Lagermans flytande putspomada BON AMI.

HILDUR RENBORG.

Trettio år i skolans tjänst.

DEN 2 JULI fyllde föreståndarinnan för Karlstads högre kvinnliga läroverk fröken Hildur Renborg 50 år, och är det med anledning därpå, som följande rader af en lärare, som i sitt arbete stått henne nära, meddelas till hennes distingerade bild.

“BARNET ÄR DEN vuxnes fader,” säger ett välkänt ordspråk, och mer än någonsin passar detta yttrande in just på fröken Renborg. Född den 2 juli 1857 i Hofva församling af Skaraborgs län fick hon från barndomen lära sig, hvad som för öfrigt borde inpräntas hos alla barn, nämligen att lyda, att tala sanning och att arbeta. Hennes mor, en mild och fin natur, dog mycket tidigt, redan 1864, hvarför fadern, grosshandlaren och landtbrukaren C. A. Renborg, ensam tog barnens uppfostran om hand. Utom de tre nämnda dygderna lärde han dem äfven, att intet arbete var för simpelt. Detta lät han dem också praktiskt tillämpa. Och på så sätt fick fröken Renborg vara med om hvarje göromål både inom och utom hus. För dylikt arbete fingo barnen en liten aflöning. Sparsamhet tillämpades i allt utom i studier. Hon fick hålla noga reda på sina tillhörigheter samt genom en minutiöst noggrann bokföring redogöra såväl för dessa som för sina små besparingar. Således teori och praktik hand i hand. Genom ett sundt och arbetsamt lif på landet under sommartid närdes en sund själ i en sund kropp. På sådant sätt förfloto fröken Renborgs barn- och ungdomsår, och jag har med afsikt velat nämna härom, ty som man ser nedlades just då fröet till den blifvande typiska uppfostrarinnans verksamhet. Och af detta exempel på god uppfostran i dess riktiga bemärkelse hafva både föräldrar och barn äfven mycket att lära.

Efter att hafva genomgått statens normal-skola, öfvergick fröken Renborg till h. lärarinnese-minariet, hvarifrån hon utexaminerades 1877. Samma år blef hon lärarinna i fröken M. Halls flickskola i Göteborg, där hon verkade i 11 år, var sedan föreståndarinnan för Lidköpings flickskola i 7 år, för Lindes samskola, som hon själf “startade”, i 3 år samt nu för Karlstads flickskola i 9 år. Således har fröken Renborg af sina nu tillryggelagda 50 år tills dato tillbragt 30 år i skolans tjänst, af hvilka 19 upptagits af föreståndarinnans ansvarsfulla och maktpåliggande kall.

Trettio år i skolans tjänst! Hvad det innebär för en kvinna, det torde knappast någon annan förstå än den, som själf invigt sitt lif åt vägledandet af ungdomen, generation efter generation och med samma mer eller mindre receptiva åldrar samt alltid med samma intensiva

arbete. Och därtill under ett flertal år i spetsen för skolans verksamhet, omringad af lärjungar, lärarinnor och målsmän. De tre sistnämnda strängarna, de äro nog icke alltid så goda att samtidigt spela på utan disharmoni.

Men fröken Renborg har redt sig godt under de skiftande årens lopp. Hennes djupgående kunskaper samt hennes från barndomen rotfasta praktiska förmåga hafva gjort hennes verksamhet som lärarinna och chef erkänd af alla. Hennes hufvudämne är matematik, och jag har hört pedagoger, som framhållit hennes rediga och fruktbara lektioner såsom rent af beundransvärda. Det torde knappast behöfva nämnas, att i hennes skola råder den mest mönstergilla ordning. Då svårigheter af ett eller annat slag uppstått, och sådana kunna ju aldrig undvikas, har fröken Renborg med skarp blick och redigt hufvud sett dem i hvitögat. Hon förskansar sig bakom ingens rygg, utan parerar själf de stötar, som till äfventyrs komma. Hon har aldrig skytt någon möda eller kritik för upprätthållandet af sitt läroverks och dess alumners välfärd, och personligen söker hon intressera allt och alla därför. Kort och godt, hon har gjort och gör allt för att låta sin egen barndoms tre goda féer, lydnad, sanning och arbetsamhet, vara de ledande krafterna för den ungdomliga skaran,

som stått och står under hennes vård. Och därför är samhället henne stor tack skyldigt.

Må ingen tro, att fröken Renborg, trots sitt utomordentliga ordningssinne och sin ungdomliga kraft, är “ett rytande lejon”. Tvärtom, hon är enkel och flärdfri, glad och god, hjälpsam i råd och dåd och med ett hjärtelag af renaste guld. Det är mera än en gång, som förf. af dessa enkla, men ärliga ord hört henne med djupaste deltagande berätta om sina skolbarns sorger och bekymmer, då olyckan i en eller annan form hotat deras existens vid skolan. Då är det, som fröken Renborg, blundande för felen, arbetar i det tysta, och hon arbetar ej fåfängt. Sin trotjänarinna, gamla Betty, som troget följt henne under många år, behandlar hon som en kär vän, och det är rörande att i vår själfviska tid se det rent af innerliga förhållande, som är rådande mellan husbonde och tjänare.

Ännu mycket mera kunde och borde nämnas om “födelsedagsbarnet”, men fruktan att i alltför hög grad inkräkta på tidningens utrymme bjuder mig att sluta. Och jag gör det under den säkra förvisning, att fröken Renborg, som nu, tack vare sin barndoms fjärde fé, den goda hälsan, står i sin sommars fulla kraft, skall fortfarande föra sin skolas runor med samma ära som hittills. H. SG.

ANDERS ÖSTERLING:

Två dikter.

Efter Kai Hoffmann.

Afton.

Vinden brummar som en tjur.
Lampan står i gyllne ro.
Och vi sitta i vårt bo
lugnt och godt med barn och djur.

Vid ditt bröst får pojken di.
Kunden dricker ur sin skål.
Har mitt lif väl annat mål
att förnjödt förstummas i?

Jord och vatten, mjölk och blod,
o, så strömmar djupens ström!
Genom dunklet som en dröm
rinner evighetens flod.

Mättas, somna, kind mot kind.
Gro och blomstra till sin död.
— Lif, jag äter af ditt bröd,
och jag vaggas af din vind.

O, jag lyssnar till din röst,
och jag vet ej annat mål
än att dricka af din skål,
än att dia vid ditt bröst.

Jag mötte dig.

En afton under stjärnan
steg du upp af böljans vår,
och in åt landet gick du
med hafvet i ditt hår.
Jag mötte dig, jag mötte dig,
och detta har nu skett:
den enda, som jag älskade,
hafsjungfrun, har jag sett.

Du är den stumma jungfrun,
som på jorden ensam går,
du är den späda nymfen
med trolldom i ditt spår.
Djupt inifrån din dunkla eld
har gjort mig yr och varm,
jag skälfver vid din ranka gång,
jag längtar till din barm.

Vid dina händer föres
jag osårbar igenom allt,
din stora doft har i sig
en fjärran förtids salt.
Du är ett barn, du är ett barn,
som, födt ur hafsens rum,
är världens ungdom — i min själ
en blomma hvit af skum.

ETT SKOTT kan träffa eller bomma. Det kan också hända, att de som stå i linjen högre än folket träffas, ehuru det inriktats för längre afstånd. De, åt hvilka det varit afsedt, känna sig oberörda, ty våra fördomar, vårt invanda sätt att se och vår själfkärlek utgöra en god borgen för vår oåtkomlighet, men de andra säga:

— Se så illa han skjuter! Karlen har inte reda på sig. Han känner icke saken.

Då jag skref mitt lilla inlägg i Idun nr 26 visste jag, att frågan var ömtålig, och jag misstänkte att det skulle väcka protest. Att jag skulle råka ut för missförstånd var uppenbart redan af den omständigheten, att det icke var möjligt att på en spalt i Idun motivera en åsikt i en stor lifssak så att hvar och en fick sitt och ingen tog åt sig andras part. Jag är tacksam, att redaktionen beredt mig plats för en precisering.

Fortfarande står jag på en annan ståndpunkt än de föreningar, som protesterat mot den Kochska motionen. Jag förstår mycket väl deras mening, då de "icke vilja ge ett sken af humanitet" åt en institution, som de fördöma, men det är mig svårt att dela den. Att göra det onda så ondt som möjligt för att så mycket fortare bli det kvitt är en hästkur, som osökt för tanken på den gamla satsen att utrota spritdryckerna medels konsumtion. Det är detta sätt att se, som jag kallat att sätta principen högre än lifvet. Det är alltid ett fel och det kan bli en förbrytelse — enligt mina begrepp då. De, som redan lidit skeppsbrott och kämpa för att hålla sig uppe, hämta en klen tröst, om man tillropar dem från land:

— Lugn, mina vänner! Den här olyckan kommer aldrig att upprepas. Vi bygga just ett fyrtorn till varning åt sjöfarande och det tänds i morgon.

Ingen underskattar värdet af kvinnans insats i det sociala lifvet. Jag har i dessa dagar mottagit bref, präglade af en rasande feminism och ett sjukligt hat mot mannen, som tillskrifves allt ondt, som kan hända kvinnan — åtminstone i den här världen. Jag underskrifver villigt, att han är en stor syndare, men det är att öfvervärdera sitt eget inflytande, om kvinnorna tro, att de genom att ingripa i prostitutionen motverka dess afskaffande. Skall systemet falla, så är det på grund af dess egen

*Undertecknad som jag
af Grannens förvaltning,
samt dessamma motionen
allt ompråk för en god
biling och dygga töte- och
händelse.*

*Lageborg Lethelius
af d. l. l. Hjelpen och
Pöjjen för hvar...*

orättfärdighet och den ofullkomlighet, hvarmed det uppfyllde sitt hygieniska syfte. Tillsättandet af några kvinnliga polisassistenter räddar icke Jerikos murar, men det kan rädda människor från att gå under. Frågan är om det målet är för ringa för att uppväga en rättmätig afsky mot systemet.

I ett afseende har jag till följd af framställningens korthet uttryckt mig otvetydigt och blifvit missförstådd. Jag tror icke, att det samhällliga hyckleri, som af de prostituerade skapat en klass af utstötta och förkastade, har sin hård inom de föreningar, som protesterat. Men hyckleriet finns rundt omkring inom alla kretsar, bland män och kvinnor, och det är icke alltid de bästa, som döma hårdast. Det är dem jag velat träffa, men de komma icke att protestera, ty de skola aldrig erkänna, att skottet var riktadt mot dem.

Ännu en gång "en samvetssak".

GLÄDJANDE ÄR att se det ofvanstående G ämnas *rätta uppfattning* verkligen tycks vara *en samvetssak* för en stor skara kvinnor. Därom vittna så väl det i Iduns förra nummer införda uttalandet af Hilda Sachs, som ock den *protest*, undertecknad af ett 50-tal bland hufvudstadens framstående kvinnor, hvilken i dagarna inlämnats till Stockholms stadsfullmäktige.*

En af sedlighets-föreningarnas medlemmar har gjort en längre resa i Nord-Amerika för att studera den där med framgång införda kvinnliga polisen, allt i förhoppning att här få infördt något dylikt, till stöd och hjälp för prostitutionens arma offer. *Alla* erkänna ock med tacksamhet det myckna goda och berättigade i hr v. Kochs motion, men i ett afseende opponera de alla. Kvinnor kunna icke vara behjälpliga vid den olagliga, för hela kvinnokönet förnedrande tvångsbesiktningen, hvilken nu mer är utdömd i England, Danmark, Norge och Finland. Huru länge skall det dröja, innan Sverige rentvår sig från denna mörka fläck?! Att sträfva till detta mål bör för oss *alla*, både män och kvinnor, vara *en samvetssak*.

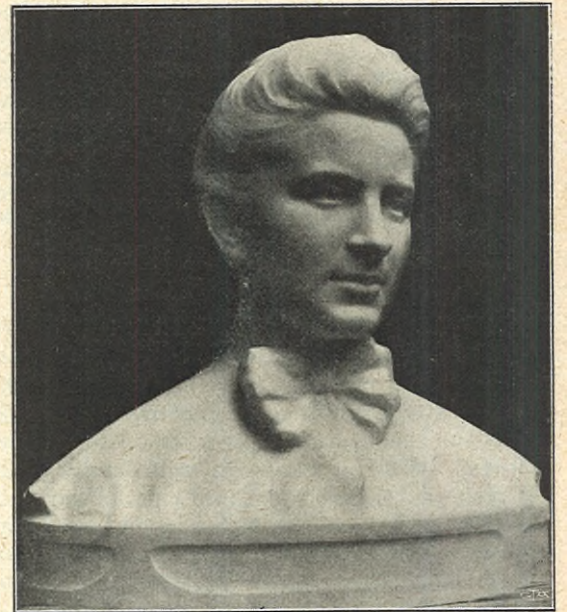
MATHILDA FRYXELL.

* Denna skrivelse lyder: "Tretton kvinnliga medlemmar af Svenska federationsafdelningens styrelse ha till öfverståthållarämbetet inlämnat en skrivelse, ställd till hrr stadsfullmäktige, angående en motion, väckt af hr von Koch hos stadsfullmäktige den 22 april innevarande år, i hvilken motion föreslås anställande af kvinnliga assistenter vid Stockholms polis. I denna skrivelse från styrelsemedlemmarna i federationsafdelningen instämna undertecknade till alla delar, och bedja således få framhålla, att, huru förmånligt det än kan vara, att kvinnliga polisassistenter antagas, dock sådana icke må anställas vid prostitutionsafdelningen, på grund af det motjudande däri, att kvinnor skulle taga någon som helst befattning med ofvannämnda institution, och hemställa vi därför vördsamt i enlighet med den ofvannämnda skrifvelsen, att hrr stadsfullmäktige ville med afvaktande af reglementeringskommitténs utlåtande och riksdagens beslut i frågan lämna hr von Kochs motion, såvidt den rör anställande af kvinnliga assistenter vid prostitutionsafdelningen, utan afseende."

Ida Mattons senaste arbeten.

Pariserbref från en tillfällig korrespondent.

DET ÄR INTET utslag af illojal konkurrens, som kommer oss att falla herr Edvard Stjernström, Iduns ordinarie korrespondent och Ida Mattons lika ordinarie lofprisare, i hans ämbete, men det har förvänat oss att under de tvenne sista åren ej hafva sett honom omnämna vår talangfulla landsmaninnas arbeten. Detta är så mycket mera märkvärdigt, som fröken

PORTRÄTTBYST AF FRU OTTIL M.

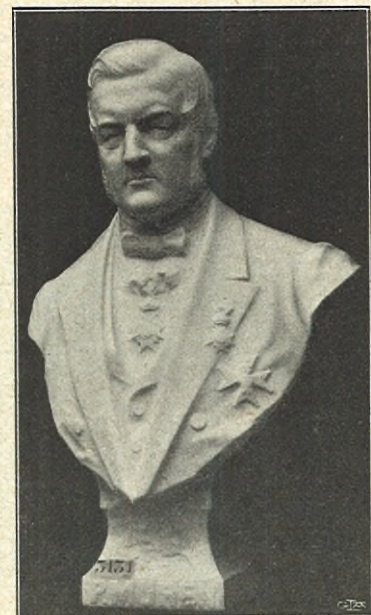
Mattons konst just under dessa sista år visat en utveckling, som inom kort skall hafva fört henne till fulländning.

Med allt erkännande åt samtliga Ida Mattons äldre arbeten, särskildt hennes "Far Niente" och "La Confidence" (båda återgifna i Idun) våga vi dock fastslå att porträttet är fröken M:s rätta konststart, och för att bevisa detta påstående återgifva vi i dag i Idun hennes tvenne senaste porträttbyster.

Fru Ottil M. (förresten svenska) utställdes förra året å Champs Elysées-salongen, och Gålle-donatoren och mecenaten P. Murén har å årets väckt stor uppmärksamhet och kommit t. o. m. de franska, utländska artister i allmänhet negligierande, konstanmälarne att ägna arbetet i fråga en smickrande uppmärksamhet.

Fru Ottil M:s porträttbyst har, om vi ej miss-taga oss, i år utställts i Stockholm, men har aldrig återgifvits i bild. Muréns byst är beställd af Gäfle stad och kommer att uppställas på någon offentlig plats, så snart den får tagas från Parissalongen, hvilket torde ske redan om några dagar. Fröken Matton reser själf upp till Gäfle för att närvara vid bystens aftäckande. Hon har själf berättat oss följande biomständigheter, som visa att de bistra herrarne i "Société des artistes français"-bestyrelsen kunna

vara ganska älskvärda, när det gäller en artist af fröken Mattons rang. Muréns byst emottogs nämligen 14 dagar sedan inlämningstiden var ute, redan detta ett tämligen ovanligt tillmötesgående, men ej nog härmed: fröken M. tilläts att här å "salongen" afsluta sitt ännu ej färdiga arbete, ett hvad vi tro enastående fall.

PORTRÄTTBYST AF P. MURÉN

Paris i juni 1907.

EXTRA.

LUZERN

Förnäm vistelseort under sommaren.
G:D HOTEL NATIONAL
Härligaste läge vid Vierwaldstättersjön. Rum från 4 kr. Ill. prospekt gratis.

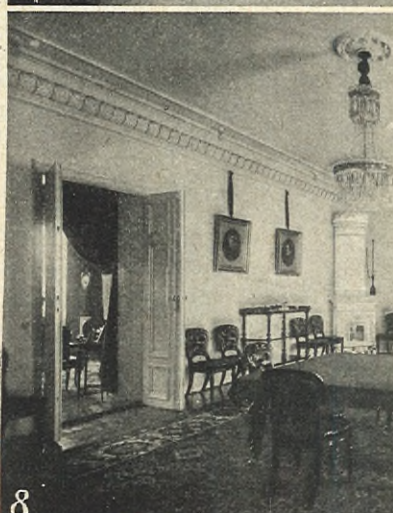
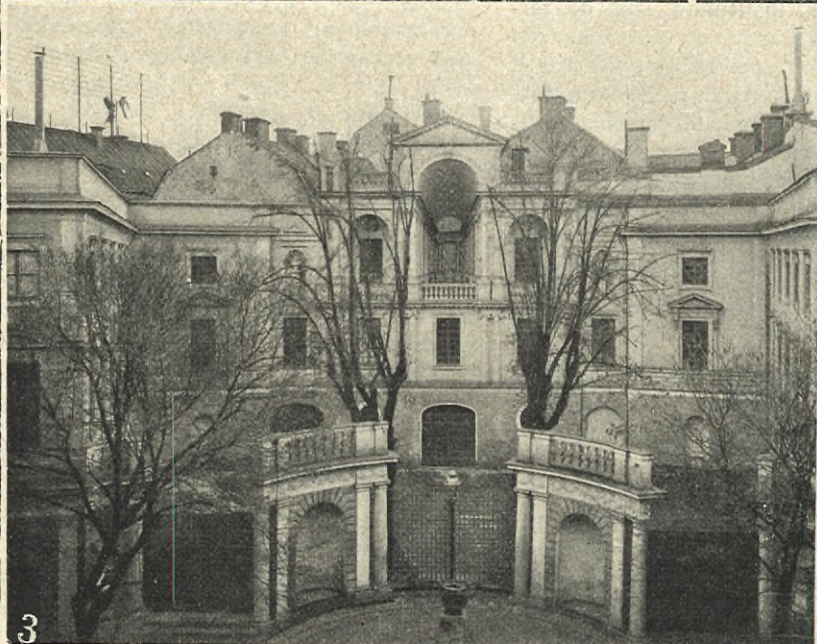
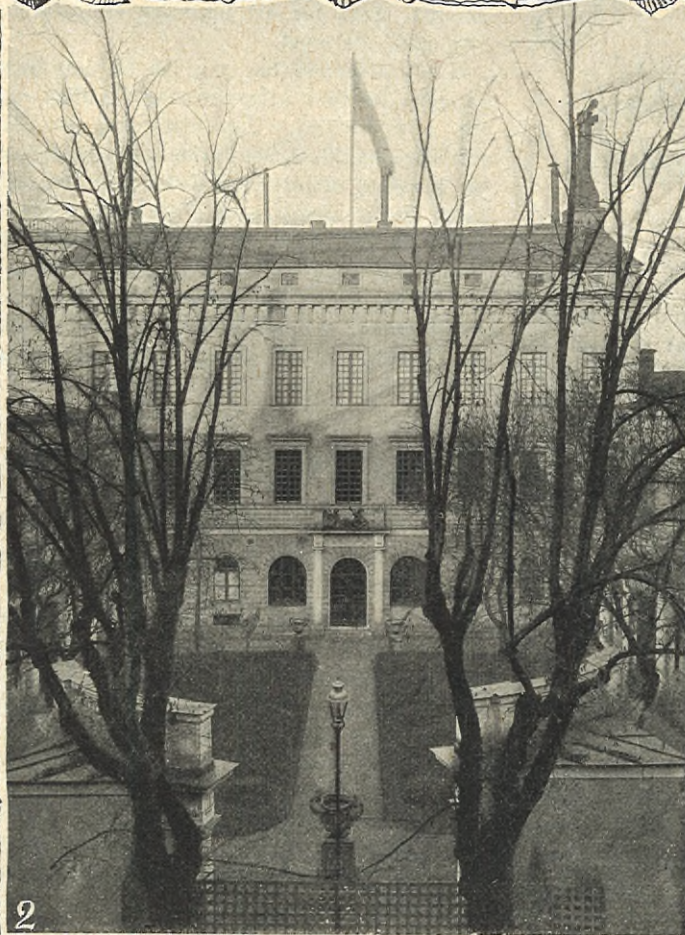
DET ÄR NU öfver två hundra år sedan Nikodemus Tessin d. y. flyttade in i det slottet flankerande residens han själf uppfört åt sig, och sedan dess har den monumentala byggnaden undergått skiftande öden. Byggd under en rik och produktiv konstepok, har den icke undgått att lida af det därpå följande konstnärliga förfallet, hvars djupaste vågdal betecknas af 1800-talets början och midt. I en ny tid med större konstbildning och känsligare smak måste det därför bli en plikt att söka göra rättvisa åt det ena århundradet genom att så vidt

Ett renoveradt
En liten vandring just nu
hållare

ÖFVERSTÅTHÅLLARERESIDENSETS fasad i italiensk barock är, om man kanske undantar portalen, i all sin stilfullhet icke ägnad att särskildt dra uppmärksamheten åt sig, och man anar föga af hvad som finnes bakom. Därför är först den stora, kringbyggda gården en öfverraskning, med anordningar, som komma en att tro sig försatt till någon af de gamla italienska städer, hvarest förebilden för öfrigt antagligen finnes eller funnits. Höga, gamla träd, rabatter och blomsteranläggningar ge gården något af ett atriums karaktär med dess svalka och afskildhet. Med all rätt har denna gård, som fått tjäna som modell åt flere moderna arkitekter, en stjärna i Baedeker.

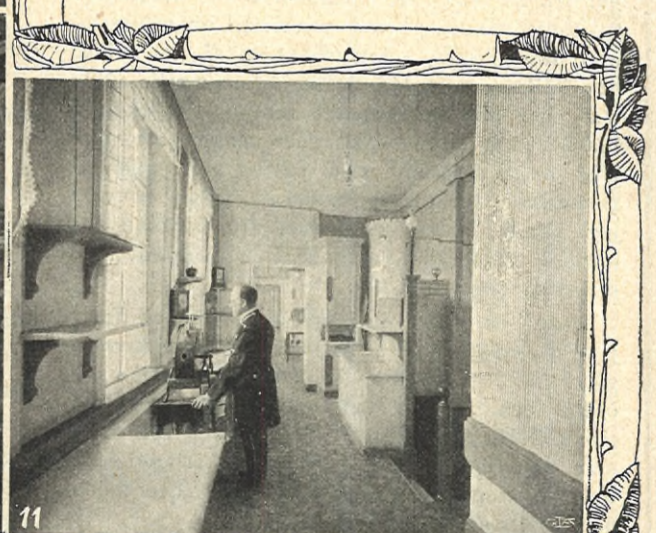
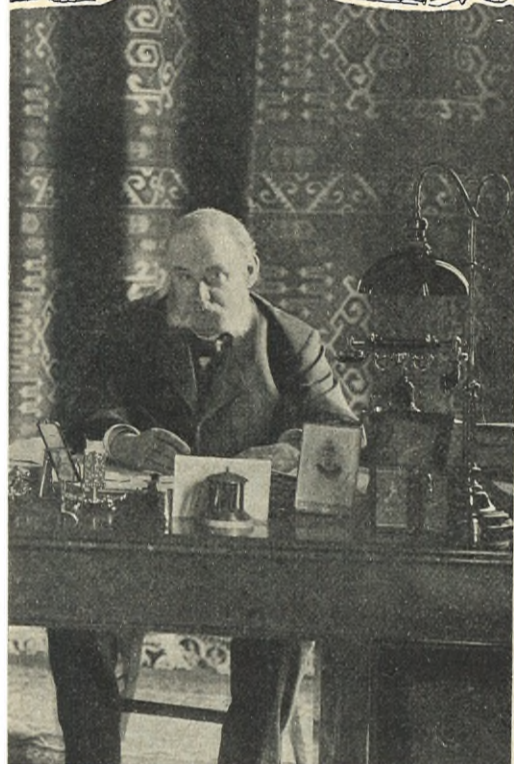
På den tid då Nikodemus Tessin inköpte tomten vid Slottsbacken, närmare bestämdt 1692, var icke jordvärdet så högt, och man kunde bestå sig med utrymme. Sådant behöfde också Tessin, som anlade byggnaden på sitt vanliga storslagna vis, och tack vare honom disponerar nu öfverståthållaren ett för våra stadsförhållanden ståtligt utrymme, där icke minst ekonomiafdelningen, med kök och källare, tjänares rum, stall och bodar, är väl tillgodosedd. Att tillvarata utrymmet på ett klokt sätt, tyckes emellertid Tessin ha försmått, ty han lär själf, då någon lyckönskade honom till det nya palatset, ha yttrat någonting med den meningen att: gratulera mig icke, ty här är så obekvämt, att här kan ingen bo. Hvad skall då den säga, som mäter med våra dagars måttstock på bekvämlighet!

Numerä är våningen en trappa upp i stora hufvudbyggnaden hvardagsvåning och den 2 tr. upp paradvåning, begagnad endast vid mottagningar och fester. Tessin föredrog emellertid att själf bo i den praktfullt dekorerade festvåningen, och de tre, fyra salongerna kallas än i dag efter den store byggmästaren Tessins förmak, matsal och sängkammare. Det är denna festvåning, som nu senast blifvit renoverad och möblerad. För att förstå, hur välbehöflig en sådan renovering var, måste man erinra sig den hart när otroliga medfart som olika ägare låtit byggnaden undergå. Byggherrens son, grefve Karl Gustaf Tessin, som ej förmådde hålla palatset inom familjen, sålde det till då-

ÖFVERSTÅTHÅLLARERESIDENSET. 1. ÖFVERSTÅTHÅLLARE OCH FRU DICKSON. 2 O. 3. RESIDENSETS GÅRD. 4. BLÅ SALONGEN. 5. ÖSTRA SALONGEN

Byggnadssmycke. om det Tessinska öfverståt- idenset.

möjligt oskadliggöra det andras misstag och oför-
stånd och att samtidigt försona de konstnärliga
krafven med dagens kraf på komfort. Detta är
i få ord hvad som skett med öfverståthållare-
residenset, och då vi i dag tack vare öfverståt-
hållare och fru Dicksons tillmötesgående kunna
meddela en serie nytagna bilder därifrån, äro vi
öfvertygade om att våra konstintresserade läsare
med nöje skola göra bekantskap med denna i
sitt slag enastående vackra gamla byggnad, hvar-
öfver vår hufvudstad med rätta kan känna sig stolt.

varande franske ministern. Genom ett par
mellanhänder kom det 1757 i statens och där-
ifrån 1773 i Stockholms stads ägo. De sista
hundra åren har det användts som bostad åt
öfverståthållaren. Under dessa år har man tid-
vis låtit byggnaden förfalla, och när man re-
parerat har man oförskräckt våldfört sig på
den ursprungliga stilen. Man lär t. o. m. ha
haft funderingar på att rifva eller inrätta byg-
gnaden för andra ändamål än bostad; det an-
sågs icke människovärdigt att bo i Tessins
gamla palats. Man har t. ex. tagit bort de små
fönsterglasen och ersatt dem med stora rutor,
man har satt in illuminationsugnar och murat
igen de vackra gamla spisarna, täckt parkett-
golven med mattor och af okänd anledning
murat igen själva hufvudentrén till stora mot-
tagningsrummet. Fru Dickson har mycket att
berätta om detta och andra utslag af vandalism,
som det blifvit senare tiders sak att så godt
sig göra låtit ställa till rätta. Det kan låta
otroligt, men då man vet, att man under sju-
tonhundratalet på allvar umgicks med planer att
hugga upp alla fönstren i själva kungliga
slottet, då finner man ingenting i den vägen
omöjligt.

Det är så tyst i det stora huset, att man
kunde frestas att tro det vara öfvergifvet. Me-
dan jag sitter i fru Dicksons lilla förmak strax
innanför vestibulen i andra våningen, hör jag
knappast annat än klockornas knäpp i mat-
salen och öfverståthållarens förmak invid. En
betjänt kommer, rullar upp en gardin, rullar
ner en annan, viker hop en tidning, rättar på
en stol, men han stör icke, allt sker så ljud-
löst. I matsalen ritar solskenet rutornas mön-
ster på mattan, ett glidande moln plånar ut
det, och en frambrytande ljusflod skärper åter
konturerna. Det är vackert, tänker jag, detta
stora tysta rum med en färgskala i hvitt, guld
och brunrött, stilen är engelsk, möblen engelsk
och intrycket engelskt, det är icke precis där-
för jag tycker om det, men jag gör det i alla fall.
Så slå klockorna, med djup eller tunn klang,
men alla på en gång, och i det samma kom-
mer fru Dickson för att enligt älskvärdt löfte

6. STORA MOTTAGNINGSRUMMET. 7. FRU DICKSONS FÖRMAK. 8. MATSALEN. 9. ÖFVERSTÅTHÅLLARENS RÖKRUM. 10. KÖKET. 11. SKÄNKNUMMET.

följa mig igenom våningarna. Vi börja med praktvåningen och komma då först in i stora mottagningsrummet, komma in just genom den förut igenmurade dörren, som på fru Dicksons föranstaltande tagits upp.

Man spårar ögonblickligen Tessin: dessa väl afvägda proportioner för det första, och så denna något pompösa prakt och färgrikedom i dekorerings, som dock hålles inom gränserna af den borne mästartens sig aldrig förnekande smak. Vår bild ger en mycket tydlig föreställning om de plafond- och väggmålningar, hvilkas mästare möjligen är Fauquet, eller, om det icke är han, säkerligen Chauveau. Men den egenartade färgverkan, som dess kraftiga och djupa stundom nästan brutala färger förmedla, och som ger rummet dess karaktär, kunna endast ord måla och icke ens de. Till detta rum har öfverståhållarparet låtit göra en Louis XVI-möbel i ljusgrönt och guld, som repeterar det breda listverkets färger. Den enkom för rummet väfda mattan lämnar en kant af ett gammalt och vackert parkettgolf, hvars existens man länge tycktes ha glömt. Öfver den öppna spisen, som restaurerats mycket fyndigt med hjälp af någon gammaldagsgjuten järnugn, löper en målad imaginär hylla, på hvilken prins Eugen en gång placerat sin kaffekopp liksom helgonet sina vantar på solstrålen, en komplimang åt artisten föröfrigt, som denne säkert skulle uppskattat.

Till höger om detta rum ligger ett det allra minsta kabinett, som fru Dickson, med hänsyftning på någon känd episod inom den Tessinska familjen, kallar friarkroken. Till vänster ligga i följd blå salongen eller Tessins förmak och östra salongen. Äfven här samma barockprakt, ståtliga plafonder, magnifika lister, pompösa väggdekorationer, paneler, dörrspeglar. Till båda dessa rum höra vackra empiremöbler, hvilkas klädsel valts med hänsyn till dekorerings grundfärger. Med sina många prydnadssaker med rent personlig prägel och sina fotografier och blommor verka dessa rum dock hvarken museer eller enbart praktrum, de äro på samma gång delar af ett hem.

Från praktvåningen leder en spiraltrappa till hvardagsvåningen. Hvilka underliga vägar vi gingo, sedan vi kommit ner för den, har jag svårt att reda ut, men vi passerade en hel fil af rum i den ena flygeln, som endast användas till rökrum vid större festligheter — ett bevis på hur stort utrymmet är. Som en egendomlighet kan nämnas, att man kommer direkt från dessa festrum in i ett slags hvälfd loge eller källare, som får sitt sparsamma ljus från ett litet fönster högt uppe.

I motsatta flygeln funnos ekonomirummen, där fru Dickson med husmoderlig och berättigad stolthet visade på de praktiska anordningar, hon låtit införa. Jag måste också ner i kök och källare, som förevisades af mamsell. När man har allt så skinande rent och blänkande blankt, kan det också vara något att visa. Här är så bekvämt som på en stor gammal herregård, förklarade mamsell. Och så vidt jag kunde döma har också fru Dickson sitt hushåll i mer än ett afseende inrättadt som ett stort landthushåll.

Utan ett stort intresse och bestämd praktisk fallenhet skulle fru Dickson icke kunnat gå i land med den krävande uppgiften att ordna och nydana det stora huset från vind till källare. Uppgiften var stor och inte lätt, men nu, då den lösts, ångrar säkerligen icke det nuvarande öfverståhållarparet den möda och kostnad, som offrats.

E—ER.

NÄSSLOR FRIDA LANDSORT

Inventering.

KÄRA MIN LÄSARE, du, som längesen sluppit ur skolan, öppna din fatburs dörr, granska ditt minnes förråd!

Finns där till punkt och pricka katkesen med ande och bokstaf?

Frågar jag dig: "Hvad är det?" — har du då svaret till hands?

Flyter där än Noaks ark, korrekt till storlek och skapnad?

Har ingen mindre profet smugit sig undan och rymt?

Står där i rättan tid det blodiga slaget vid Cannæ?

Fattas där än ingen punkt rörande freden i Prag?

Har ingen söderhafsö därinne sjunkit i djupet? Ligger Khartum på sin plats? Flyter Amur som den skall?

Leder där åsnebryggan dig trygg öfver svindlande branter?

Skimrar där ren som kristall ännu Pythagoras' sats?

Fattas där ingen länk i kedjeräkningens slinga? Lyser där skillnaden klar mellan rabatt och diskont?

Står din taraxacum än med det rätta ståndarantalet?

Har du i oskadadt skick spindlarnas andningsorgan?

Äger du fullt förråd af tyska prepositioner? Finner du ingenstäds *shall*, där det bör vara *will*?

Klingar där än ditt *aimer* i alla dess älskliga former?

Står där beredd till aktion subjonctifreglernas trupp?

Har ingen råtta gnagt bort någon strof ur din åldriga Edda?

Täcker ej ringaste damm Lucidors samlade verk?

Blänker där, fri från rost, din slipade logiska klinga?

Har ingen mask borrat hål genom din prope-devtik?

Om du med heder bestått en så fruktansvärdt sträng inventering,

Om du vid mognare år än har förrådet komplett,

hell dig, min läsare, hell! Ty då är du rustad för lifvet,

då har vår värld ej en plats, som du ej fyller med glans.

Men om du bleknande ser den bedröfliga tomheten gapa,
just där du borde ha haft ymniga lärdomsförråd,
ve dig, du glömskans martyr! Då står du dig slätt här i världen.
Säg mig, min like och vän, hur kan du reda dig alls?

Små svampkåserier för Idun

af T. F.

I LIKHET MED svampskildringarna i Idun föregående år är det förf:ns mening att i form af kåserier meddela våra svampvänner råd och anvisningar på de åttbara svamparterna i den mån de blifva färdiga.

1. Champinjoner.

DET ÄR högsommar, väderleken är gynnsam, värme och fuktighet omväxla. Jag tar en korg och en knif och går ut att söka de första champinjoner. Där under tallarna, där gräset lyser särskildt grönt, där hade de sitt tillhåll i fjol. och där sticka de äfven upp sina små hvita hufvuden i år. Det är snöbollschampinjonen (*Psalliota arvensis*), eftersökt som en af våra läckraste svampar, men med en viss likhet som ung med den hvita flugsvampen, hvarför misstag begåtts. Misstag, som dock med en smula svampkännedom och noggrannhet kunna undvikas. Tack vare min svampbok (Lindblads) och med hjälp af fyra af mina sinnen anser jag det vara lika oförlätligt att inte skilja en champinjon från en flugsvamp, som det vore, om jag inte kunde skilja en moröt från en palsternacka. Hvarenda svamp har sitt gifna skiljetecken, äfven om de likna hvarandra vid första påseendet. Och huru intressant är det inte att göra sig förtrogen med den ena olikheten efter den andra.

Det är som en resa i nya världar, ännu så okända för de flesta. Men svamparnes tid är kort och människans också, och med vemod tänker jag på, att trots mitt intresse känner jag dock så få och hinner aldrig med att känna dem alla. — Men nu kom jag långt bort från mina snöbollschampinjoner och återgår nu till dem. De äro hvita som hv. ta flugsvampar och foten för litet utvecklad ännu, för att jag på dess form skulle kunna skilja dem från flugsvamparna. Hur skall jag göra då? Vänta tills svampen vidare utvecklat sig, och foten vidgat sig, "utan skarp afsats och fri kant" och skifvorna mörknat? När jag så om några dagar kommer tillbaka, äro kanske champinjoner borta, skördade af kor, får, maskar, sniglar eller människor. Nej, nu tar jag mina sinnen till hjälp. Jag stryker lätt med fingret på hatten, den *känns* inte kläbbig. Jag bryter den. Hvilken härlig *lukt!* Den liknar ingenting annat. Det är champinjonernas egen lukt. Och äter jag en bit, hur mild och angenäm är inte *smaken*. Och nu komma åter mina ögon till hjälp. Där fingret nyss strök fram, är svampen gulfläckig. Nu plockar jag dem med lugn. Jag vet ju, att den hvita flugsvampen är *oföränderligen hvit*, har lukt som *rå potatis* och *kläbbig* hatt. Och en utvecklad champinjon har ändå säregnare skiljetecken. I sin fot, som aldrig likt flugsvampen blir löklik eller får fri kant, utan endast vidgar sig, och i skifvorna, som snart blifva grå och sedan mörkna alltmör. Ängschampinjonen (*Psalliota campestris*) är ändå lättare att skilja från hvita flugsvampen. Redan före hattens utslående äro skifvorna nämligen rosenröda och blifva sedan svarta. Trädgårdschampinjonen (*Psalliota hortensis*) liknar ängschampinjonen och blodchampinjonens hatt är brun och rodnar kraftigt vid brytning.

Äfven med några slidskiflingar (Volvarior) kunna champinjoner möjligen förväxlas, emedan dessa hafva röda fröskifvor, men champinjoner hafva *ring* kring foten, hvilket slidskiflingarna sakna. Så äfven här behöfver ej ett misstag begås.

Hvad som gör champinjoner så värdefulla är, att deras lukt och smak äro så utpräglade, att de inte endast äro en läckerhet i och för sig, utan äfven ge sin smak åt alla anrättningar, hvari de ingå om äfven som en ringa beståndsdel. Snart sagdt i alla slags kött- och fiskrätter höja de smaken betydligt, och blandade med sämre svampar meddela de åt dessa sin säregna smak så att äfven kännare kunna förvillas. Äfven som konserverade bibehålla de det mesta af sina goda egenskaper.

Självf konserverar jag dem helst inkokade i smör eller torkade och stötta till mjöl, hvarefter de hafva samma användning som råa champinjoner.

